

Oponentský posudek

Název práce: Film v rukách státu je v rukou lidu. Znárodnění kinematografie v třetirepublikovém Československu

Autor: Bc. Marek Danko

Druh práce: diplomová práce

Základní součást: Ústav českých dějin

Marek Danko přináší ve své diplomové práci téma, které není české historiografii neznámé – znárodnění československého filmového průmyslu po druhé světové válce. Nahlíží ho ovšem skrze delší časovou perspektivu, což toto badatelské pole bezesporu obohacuje. Základním východiskem mu je dekret prezidenta republiky ze dne 11. srpna 1945, kterým právě filmový průmysl přešel pod kontrolu státu. Danko nevidí v tomto aktu nějaký náhodný či aktuální projev situace, ale mnohem více se snaží „genealogicky“ doložit, že již od 20. let se zde vytvářel prostor, jenž znárodnění filmu (respektive jeho výraznou státní kontrolu) více či méně implikoval. Načrtává tak širokou skicu z dějin československého filmu.

Je zřejmé, že autor zvládl potřebnou literaturu i základní prameny, z nichž vycházel. Orientuje se v problematice, neztrácí ze zřetele podstatné prvky příběhu a jazykově kvalitně představuje čtenáři působivé vyprávění o jednom z rysů filmového odvětví. Jako určitou výtku stojí zmínit, že práce je v některých částech spíše popisná a chybí jí určitý interpretační přesah, který by zakotvil proces filmového znárodnění do širších společenských procesů dané doby, aby se vyjevil více jako součást obecnějšího trendu.

Nejzajímavější zjištění se v práci nachází v těch částech, které se věnují protektorátní kultuře. Ta se z hlediska filmu, což všichni tak nějak tušíme/víme, jeví jako v některých jeho fázích značně produktivní, pilné, dělné a kreativní prostředí. Danko opět přesvědčivě dokládá, že za zdroje Benešova dekretu z roku 1945 nelze chápat jednoznačně jako ten či onen proud. Naopak před čtenáře předkládá změt' (v dobrém slova smyslu) různých skupin, směrů a institucí, které se tak či onak podíleli na pěstování debaty o roli státu ve vztahu k filmovému průmyslu. A tak nelze jednoznačně říci, že by znárodněvací proces vyrůstal buď z domácí ilegální kultury, oficiální nacistické kinematografie nebo exilových pracovníků. Nevyrůstá primárně z žádné, a přesto vyrůstá ze všech. Kauzalita je v tomto tématu do značné míry narušena, byť Danko velmi důsledně pracuje s chronologickým výkladem skutečností.

Obecné poznatky o znárodnění filmu doplňuje v závěru sondou do konkrétního příkladu. Promyšleně volí firmu Lucernafilm Miloše Havla, neboť k ní existuje dochovaný a

zpracovaný archiv a patřila k nejvýraznějším předválečným podnikům v oboru. I zde potvrzuje to, co známe již z jiných výzkumů, totiž že znárodnovací procesy nebyly jen jednosměrným tlakem poválečného státu na soukromý sektor, ale že šlo někdy více a někdy méně na jednotlivých úrovních koordinovaný postup a že i samotní představitelé podniků byli aktivními účastníky celého procesu. Miloš Havel docházel na nejrůznější schůzky, argumentoval a snažil se ze situace vybruslit co nejlépe. Tato nejednoznačnost zapadá do celkového vyznění práce velmi případně. Podobně jako situace kolem tzv. sokolských kin, jejichž znárodnění vyvolávalo značné kontroverze a to nejen v ideologické rovině ale zejména té praktické, neboť kina byla často zároveň tělocvičnami.

Není potřeba k práci Marka Danka dodávat příliš mnoho dalších slov. I přes určité drobné nedostatky či detaily, o nichž bychom mohli mluvit, ji lze považovat za výborně zpracovanou a koncepčně podnětnou.

Doplňující otázky:

1. Jakou roli hrálo v dějinách čs. kinematografie a jeho státní monopolizace česko-německé „potýkání“?
2. Co nám proces znárodnování filmového průmyslu mezi lety 1945-1948 naznačuje o poválečné společnosti/státu obecně?
3. Buť se to netýká přímo tématu, zajímalo by mě, zdali fenomén státní kontroly nad filmovým průmyslem je po druhé světové válce specifickým socialistických zemí nebo i těch západních.

Závěr: Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku *výborně*.

Starý Vestec, 9.6.2021

Marek Fapšo